

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
УКРАЇНА

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

Харківський інститут соціальних досліджень
Програма розвитку ООН в Україні

ОЦІНКА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Харків – Маріуполь
2020

Ця публікація була підготовлена в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Європейського Союзу. Думки, зауваження, висновки або рекомендації, викладені в цьому документі, належать авторам і не обов'язково відображають погляди Програми та Європейського Союзу.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують дванадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз (ЄС), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), а також уряди Великої Британії, Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Швейцарії, Швеції та Японії.

Авторський колектив: **Денис Кобзін, Андрій Черноусов**

Висловлюємо щирю подяку Головному управлінню Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Донецькій області за допомогу в проведенні дослідницького етапу оцінки.

Д. Кобзін, А. Черноусов. Оцінка інституційної спроможності Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Донецькій області — Харків, Харківський інститут соціальних досліджень (ХІСД). — 2020 — с. 38

Звіт містить результати оцінювання інституційної спроможності ГУ ДСНС у Донецькій області, включно з вивченням організації роботи, кадрового потенціалу, взаємодії з населенням, матеріально-технічного забезпечення та інших показників. Також наведено висновки та рекомендації з поліпшення роботи ДСНС в області.

З публікацією цікаво буде ознайомитися працівникам ДСНС, представникам місцевої влади, міжнародних та національних громадських організацій, а також усім, кого цікавить тема безпеки громад та участі населення у підтриманні безпеки в Україні.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

-
- ВНП** — вибухонебезпечні предмети
- ВЦА** — обласна військово-цивільна адміністрація
- ГДЗС** — газодимозахисна служба
- ГУ** — головне управління
- ГУ НП** — Головне управління Національної поліції
- ДПРЗ** — державний пожежно-рятувальний загін
- ДПРЧ** — державна пожежно-рятувальна частина
- ДСНС** — Державна служба України з надзвичайних ситуацій
- ЄДС ЦЗ** — єдина державна система цивільного захисту
- ЖКГ** — житлово-комунальне господарство
- ЗСУ** — Збройні сили України
- ЗУ** — Закон України
- ІАС** — Інтегрована автоматизована система державного нагляду
- ІТЗ ЦЗ** — інженерно-технічний захід цивільного захисту
- КМЕС (EUAM)** — Консультативна місія Європейського Союзу в Україні
- КПВВ** — контрольний пункт в'їзду-виїзду
- МВС** — Міністерство внутрішніх справ
- МКЧХ** — Міжнародний комітет Червоного Хреста
- МНС** — Міністерство надзвичайних ситуацій
- МОН** — Міністерство освіти та науки
- НП** — Національна поліція
- НС** — надзвичайна ситуація
- ОБСЄ (OSCE)** — Організація з безпеки та співробітництва в Європі
- ОДА** — обласна державна адміністрація

ООН — Організація Об'єднаних Націй

ООС — операція Об'єднаних сил

ОРС ЦЗ — Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту

ПММ — паливно-мастильні матеріали

ПРООН — Програма розвитку ООН

ПТО — пожежно-технічне озброєння

ТЕБ — техногенно-екологічна безпека

УВКБ ООН — Управління Верховного комісара ООН у справах біженців

ЦЗ — цивільний захист

GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) — Німецька агенція з розвитку

UN Women (ООН Жінки) — Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок

UNFPA — Фонд народонаселення ООН

UNOPS — Управління ООН з обслуговування проєктів

ЗМІСТ

ВСТУП	6
МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ	7
ВИСНОВКИ	8
РЕКОМЕНДАЦІЇ	11
НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГУ ДСНС	12
ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ	17
КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ	20
НАВЧАЛЬНА ПІДГОТОВКА	23
ОПЛАТА ПРАЦІ ТА МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ	28
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	30
РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ РЕАГУВАННЯ	34
КОМУНІКАЦІЯ З ГРОМАДЯНАМИ ТА ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ, А ТАКОЖ ЇХНЕ ІНФОРМУВАННЯ	39
ЦЕНТРИ БЕЗПЕКИ ТА ВЗАЄМОДІЯ З НАСЕЛЕННЯМ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА	42
ДОДАТОК 1. «ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ГУ ДСНС В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ КОНТАКТНИХ ДАНИХ»	45

Збройний конфлікт, що триває на сході України, негативно впливає не тільки на безпеку громад, але й на соціальну згуртованість та подальші можливості розвитку територій. Саме тому вже протягом шести років уряд України, місцева влада разом із ПРООН та іншими організаціями та відомствами здійснюють роботу, що фокусується на подоланні наслідків збройного конфлікту, на розвитку місцевої спроможності, збільшенні залучення громад до планування та реалізації ініціатив щодо подальшого розвитку, особливо у сфері безпеки. Кінцевою загальною метою цієї діяльності є відновлення ефективного врядування в Донецькій та Луганській областях, підвищення довіри до державних інститутів та поступове відновлення миру та порозуміння в регіоні.

Вирішення цих завдань потребує не тільки часу та ресурсів, але й, у першу чергу, вивчення та підтримки структурних змін у сферах місцевого самоврядування, освіти, здоров'я, розвитку інфраструктури та місцевого потенціалу, а також подолання викликів у цих сферах. Створення безпечного середовища та розвиток сектору безпеки в цілому є основою для досягнення позитивних змін та планування розвитку територій у майбутньому, а досягнення безпеки є неможливим без розвитку сучасних спроможних сервісів, які надаються державними інститутами.

Саме тому дослідження, частину результатів якого висвітлює цей звіт, було спрямоване на вивчення інституційної спроможності головних управлінь Національної поліції, головних управлінь Державної служби України з надзвичайних ситуацій та управлінь патрульної поліції в Донецькій та Луганській областях, а також на можливості надавати сервіси для громад; оцінка їх спроможності взаємодіяти з населенням та створювати рекомендації до подальшого розвитку сервісів, спрямованих на забезпечення безпеки у громадах.

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ

З метою проведення оцінки було розроблено спеціальний оригінальний інструмент, питання якого ґрунтувалися на положеннях методології оцінки спроможності ПРООН (UNDP Capacity Assessment Methodology) та Інструменту з оцінки системи кримінальної юстиції, створеного Управління ООН з наркотиків та злочинності (Criminal Justice Assessment Toolkit by the United Nations Office on Drugs and Crime), з урахуванням місцевих особливостей законодавства та системи управління державними органами.

Інформацію було отримано з відповідей на запити й зібрано в ході інтерв'ю з керівництвом Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Донецькій області. Усього було проведено 25 глибинних інтерв'ю.

ВИСНОВКИ

1. Хоча ключові пріоритети діяльності ДСНС окреслено як «реагування на повідомлення про пожежі та надзвичайні ситуації; координація дій органів центрального та місцевого самоврядування; профілактична, підготовча, просвітницька та практично-навчальна робота», той факт, що на території Донецької області проводиться операція Об'єднаних сил, вносить певні корективи. Так, виконання завдань відбувається у взаємодії з командуванням Об'єднаних сил, але часто це є неможливим в умовах збройного конфлікту, що триває. Якщо існує загроза життю і здоров'ю особового складу, виїзд сил та засобів до місця виклику здійснюється після припинення в зазначеному районі обстрілів та отримання погодження виїзду уповноваженими представниками військових формувань.
2. Ключовими показниками, за якими оцінюється діяльність ДСНС в Донецькій області, є: оперативність реагування на надзвичайні ситуації та події; готовність до реагування на надзвичайні ситуації; виявлення та знищення вибухонебезпечних предметів (кількість); забезпечення функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту; техногенна та пожежна безпека; робота систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення.
3. Фактично ДСНС є ключовим актором, який організовує та координує роботу з подолання наслідків пожеж та надзвичайних ситуацій в області. Саме тому керівництво ДСНС активно співпрацює з усіма представниками органів влади та місцевого самоуправління у рамках Комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій¹; під час підготовки Плану основних заходів цивільного захисту територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ у Донецькій області на рік. Окремим напрямком взаємодії є надання методичної допомоги об'єднаним територіальним громадам щодо утворення підрозділів з питань цивільного захисту в ОТГ; створення сил цивільного захисту в ОТГ; створення ланок територіальних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в ОТГ.
4. Враховуючи той факт, що в області діє значна кількість підприємств, які забезпечують доволі конкурентну заробітну платню, ГУ ДСНС в Донецькій області досить важко конкурувати з ними, що спричиняє певний некомплект персоналу. Загалом некомплект не є критичним та не позначається на ефективності роботи ДСНС в області, але в деяких підрозділах він є доволі високим, що збільшує навантаження на працівників. Найбільший некомплект спостерігається серед водійського складу та посад командирів відділень, а також в Аварійно-ряту-

¹ Обласну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій створено згідно розпорядження голови Донецької ОДА № 651 від 19.11.2015 року.

вальному загоні спеціального призначення Головного управління. Проблемним питанням майже в усіх підпорядкованих підрозділах Головного управління залишається питання комплектування посад середнього та старшого керівного складу саме кваліфікованими фахівцями.

- 5.** До функціональних обов'язків працівників управління ДСНС у Донецькій області входить постійне підвищення професійної підготовки за наступними напрямками: функціональна підготовка; профільна підготовка; тактична підготовка; загальна фізична підготовка; спеціальна фізична підготовка; підготовка з питань надання домедичної допомоги; гуманітарна підготовка; психологічна підготовка. Основними формами проведення занять у системі службової підготовки є навчальні заняття в групах за місцем служби та самостійна підготовка, які відбуваються за розкладом у вільний від виїздів час. Цей процес доволі суворо контролюється керівництвом управління, результати таких перевірок у Донецькій області розглядаються на засіданнях Колегії ГУ ДСНС та впливають на дисциплінарну практику (заохочення й покарання) керівництва підрозділів ДСНС.
- 6.** Підтримання в готовності до дій за призначенням та забезпечення злагодженості в роботі забезпечуються шляхом проведення тактико-спеціальних навчань на території області. До таких навчань залучаються не тільки підрозділи ГУ ДСНС в Донецькій області, а також оперативні служби та сили цивільного захисту міст і районів, Національна поліція, Збройні сили, інші органи та відомства. Усі заходи плануються заздалегідь у Плані основних заходів цивільного захисту на рік.
- 7.** Донецька область є ініціатором створення центрів безпеки громадян, наразі існує вже 11 центрів безпеки громадян та 3 на стадії будівництва, у планах — запуск ще 14. Діяльність створених центрів безпеки громад спрямована на виконання декількох завдань, серед яких найважливішими є ідентифікація небезпечних предметів, гасіння пожеж невисокої складності, очищення доріг від снігових заметів та допомога застряглому транспорту, надання первинної медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях тощо. Водночас витрати на відкриття та постійне утримання центрів безпеки громадян часто є завеликими для більшості громад в області.
- 8.** На підконтрольній уряду України території Донецької області знаходиться щонайменше 24 об'єкти підвищеної небезпеки з точки зору техногенних ризиків. ГУ ДСНС в Донецькій області веде активну роботу з їх моніторингу. Кожного року у співпраці з місцевою владою розробляється план профілактичної роботи стосовно попередження надзвичайних ситуацій на об'єктах критичної інфраструктури, а також плани залучення сил та засобів, що забезпечить, у разі необхідності, поступове розгортання регіональних, а потім і національних сил для усунення наслідків техногенних подій або великих пожеж.
- 9.** Ключовими напрямками інформування жителів області про діяльність ГУ ДСНС є підготовка тематичних матеріалів та програм для засобів масової інформації; проведення заходів, спрямованих на спільну діяльність; участь представників ДСНС у робочих групах з громадської безпеки та соціальної згуртованості на рівні громад та зустрічі з представниками та керівництвом ДСНС, які регулярно відбуваються в громадах.
- 10.** Діяльність ДСНС в Донецькій області має кілька особливостей та пріоритетів, які не є характерними для роботи ДСНС у країні в цілому. Серед них найбільш важливий — висока мінна забрудненість регіону, з метою подолання якої створено потужний саперний підрозділ. Значна кількість робіт із розмінування відбувається на воді, в акваторії Азовського моря, для сприяння чому створено аеророзвідку.

- 11.** Ще однією особливістю Донецької області є присутність декількох пунктів перетину «лінії зіткнення», які кожного дня перетинають тисячі людей. ДСНС області обладнало та забезпечує функціонування спеціальних наметів на цих пунктах, та з моменту їх відкриття надало різні види допомоги понад 80 тис. осіб (із них понад 6 тис. дітей та понад 17 тис. осіб похилого віку).
- 12.** ГУ ДСНС має у своєму розпорядженні сучасний кол-центр, який приймає повідомлення за телефоном. Останнім часом, завдяки новому обладнанню та зростанню кількості персоналу, вдається поступово збільшувати доступність інформування з мобільних телефонів: якщо 2018 року в ГУ ДСНС обробили 1,5 млн дзвінків, то лише за 10 місяців 2019 року надійшло та оброблено 1,256 млн дзвінків. Але водночас є додатковий потенціал для збільшення доступності у разі встановлення покриття всіх мобільних операторів над населеними пунктами на території уздовж «лінії зіткнення» та розвитку сервісів переадресації дзвінків, які призначені для інших служб.
- 13.** Середній час доїзду пожежного авто до місця події в Донецькій області складає 14,8 хвилин. При цьому в області є ділянки, куди машина не може приїхати раніше, ніж через 40 хв. Це населені пункти, які знаходяться під обстрілами, а також віддалені населені пункти в сільській місцевості. Невиїзд загону неможливий, але може бути відкладений, якщо у районі пожежі або надзвичайної ситуації відбувається обстріл: у цьому разі керівництво ДСНС узгоджує дії з військовими та очікує закінчення бойових дій.
- 14.** Плани реагувань на можливі надзвичайні ситуації оновлюються кожного року у співробітництві з місцевою владою, а ключові позиції надалі стають частиною плану ГУ ДСНС в області. Окрім цього, ГУ ДСНС веде постійну роботу з усіма органами та організаціями, що можуть впливати на безпеку в області. З цією метою проводяться навчально-методичні збори з начальниками служби безпеки дорожнього руху територіальних органів, закладів освіти, наукових установ, підрозділів центрального підпорядкування ДСНС, керівниками медичних підрозділів (закладів охорони здоров'я) територіальних органів.
- 15.** Загалом ГУ ДСНС в Донецькій області активно співпрацює на умовах співфінансування з державним, обласним і міським бюджетом, міжнародними організаціями та фондами, що дозволяє вирішувати багато завдань, що стосуються фінансування. Протягом останніх декількох років ГУ ДСНС в Донецькій області виконало ремонт приміщень управління та обладнало їх сучасними меблями. Але приміщення територіальних підрозділів знаходяться в різному стані — від добре відремонтованих та обладнаних сучасними меблями до таких, що потребують ремонту та обладнання меблями.
- 16.** Враховуючи близькість до зони збройного конфлікту, а також пов'язані із ним проблеми з поданням електропостачання до населених пунктів, ГУ ДСНС успішно розв'язало питання забезпеченості підрозділів генераторами. За участі міжнародних донорів було закуплено мобільні генератори, які згодом встановили на авто, що дозволяє швидко стягувати сили та відновлювати електропостачання. Генераторами забезпечено всі пожежно-рятувальні частини на території уздовж «лінії зіткнення», і кожна п'ята в області в цілому.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- 1.** Треба продовжувати покращення технічної оснащеності ГУ ДСНС України в Донецькій області, що дозволить надавати якісніший сервіс громадам. Найбільш актуальними напрямками для подальшого розвитку повинні стати створення центру безпеки громадян на воді, з плавзасобами/катерами з низькою осадкою для порятунку на воді, оснащення всіх підрозділів ДСНС засобами низового гасіння, ранцевими вогнегасниками, технікою для їх підвезення.
- 2.** Для розвитку системи реагування та покращення роботи кол-центру потрібне обладнання додаткового робочого місця оператора, який буде працювати з переадресацією викликів до інших служб або органів. Це дозволить зменшити час обробки звернень.
- 3.** Необхідно розвивати нові канали взаємодії з різними верствами населення, особливо молоддю. З метою створення сучасного контенту для плакатів, телебачення та соціальних мереж, потрібне підвищення кваліфікації працівників (по напрямках роботи з соціальними мережами, зі створення привабливого фото- та відеоконтенту), які займаються взаємодією з громадськістю, а також сучасніше обладнання.
- 4.** Під час відбору та підготовки у профільних ВНЗ, важливо приділяти особливу увагу моральним та діловим якостям майбутніх офіцерів.
- 5.** Необхідно створити окремі програми відбору та підготовки офіцерів-рятувальників з метою несення служби у зоні проведення ООС та вздовж «лінії зіткнення».
- 6.** Важливо звернути увагу на медичне забезпечення співробітників ДСНС, передусім це стосується оформлення медичного страхування та надання високоспеціалізованої медичної допомоги.

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГУ ДСНС

Державна служба України з надзвичайних ситуацій входить до складу системи органів Міністерства внутрішніх справ. Її діяльність є чітко регламентованою значною кількістю нормативно-правових актів. Повний перелік таких актів є досить великим, але до ключових експерти віднесли: Конституцію України; Кодекс цивільного захисту України; Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 878 від 28.10.2015 р.; Положення про єдину державну систему цивільного захисту, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 11 від 09.01.2014 р.; Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 1052 від 16.12.2015 р.; Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій, затверджене наказом МВС № 631 від 03.07.2014 р.; наказ МВС № 340 від 26.04.2018 р. «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж».² Перелічені документи окреслюють завдання, повноваження та обов'язки ДСНС під час здійснення діяльності, спрямованої на створення безпечного середовища та реагування на надзвичайні події, але ключовим завданням ДСНС в регіоні залишається «реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності».

З огляду на вище перелічені нормативно-правові акти можливо виділити такі основні функції, які ДСНС зобов'язане виконувати.

1. Реагувати на повідомлення про надзвичайні ситуації:

- здійснювати впровадження, а також забезпечувати функціонування та розвиток системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112;
- забезпечувати гасіння пожеж, рятування людей, надання допомоги в ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та інших видів небезпечних подій, що становлять загрозу життю або здоров'ю людей чи призводять до завдання матеріальних збитків;

² <https://dn.dsns.gov.ua/ua/Zakonodavstvo.html>

- здійснювати заходи з мінімізації та ліквідації наслідків НС, пов'язаних із терористичними злочинами та іншими видами терористичної діяльності під час проведення антитерористичних операцій;
- проводити піротехнічні роботи, пов'язані зі знешкодженням вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після воєн, сучасних боєприпасів та підривних засобів;
- надавати екстрену медичну допомогу в зоні НС.

2. Виступати координатором для інших органів, у тому числі центрального та місцевого самоврядування:

- залучати підрозділи пошуково-рятувальних сил та аварійно-рятувальних служб центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, а також координувати їхню діяльність під час ліквідації наслідків НС державного та регіонального рівня, організовувати проведення пошуково-рятувальних робіт та здійснювати контроль за їх проведенням для здійснення заходів з евакуації населення.

3. Вести профілактичну та підготовчу роботу:

- організовувати та забезпечувати охорону від пожеж підприємств, установ, організацій та інших об'єктів;
- організовувати та здійснювати заходи з професійної підготовки особового складу органів і підрозділів цивільного захисту та психологічного захисту населення у разі загрози виникнення і власне виникнення НС.

4. Проводити просвітницьку та практично-навчальну роботу з метою підготовки населення до дій в умовах НС:

- організовувати навчання населення щодо дій у НС, розробляти і затверджувати відповідні організаційно-методичні рекомендації та програми з підготовки населення до таких дій.³

Вищезгадані нормативні акти окреслюють коло функцій та цільових завдань для ДСНС в регіоні, але вони є типовими для будь-якого управління ДСНС у країні. Водночас головні управління Донецької та Луганської областей сьогодні працюють в особливих умовах, що спричинені збройним конфліктом та його наслідками в регіоні. Ці особливості окреслені в Законах України «Про боротьбу з тероризмом»⁴ та «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях»⁵, згідно з якими «сили та засоби територіальних органів і підрозділів центрального підпорядкування ДСНС виконують завдання (роботи) за призначенням у районі проведення операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей. Виконання зазначених заходів на території Донецької та Луганської областей відбувається у взаємодії з командуванням Об'єднаних сил, є пріоритетним та потребує значного ресурсу.

Слід зазначити, що робота ДСНС в умовах збройного конфлікту завжди пов'язана з додатковими ризиками для життя та здоров'я рятувальників. Саме тому, згідно з положенням «Статуту дій органів управління та підрозділів Опера-

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF>

4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>

5 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>

тивно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж»⁶, отримавши інформацію про виникнення надзвичайної події, пожежі, небезпечної події у зоні збройного конфлікту, керівник підрозділу ОРС ЦЗ уточнює оперативну ситуацію та приймає рішення щодо пересування підпорядкованих сил і засобів до місця виклику. Виконання робіт є неможливим в умовах бойових дій, що тривають, тому, згідно зі Статутом, «у разі наявної загрози для життя і здоров'я особового складу, виїзд сил та засобів до місця виклику здійснюється після припинення в зазначеному районі обстрілів та погодження уповноваженими представниками військових формувань». За цих обставин, залежно від віддаленості місця проведення робіт, особовий склад і техніка перебувають у готовності до виїзду в пункті постійної дислокації або здійснюють пересування до найближчих безпечних районів. Порядок інформування про ситуацію та прийняття рішень передбачає наступне: керівник підрозділу повинен негайно доповідати до територіального органу ДСНС про всі зміни, а слідування підрозділу до місця проведення робіт здійснюється тільки безпечним маршрутом. На випадок непередбаченої зміни оперативної ситуації під час руху, визначається запасний маршрут.⁷

Порядок дій у тих чи інших НС і стандартні операційні процедури чітко визначені в наказі МВС № 340 від 26.04.2018 р. «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж»⁸. Усі дії ДСНС та місцевої влади у разі виникнення таких ситуацій вибудовуються згідно з його положеннями. У повсякденній діяльності та у разі необхідності реагування на НС, залучення ресурсів відбувається згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 223 від 14.03.2018 р. «Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня»⁹ та згаданим вище наказом МВС України № 340 від 26.04.2018 р.

Для безпосередньої організації та координації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт із ліквідації наслідків НС, в області утворюється штаб з ліквідації НС. Організація роботи штабу з ліквідації НС здійснюється відповідно до Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України № 1406 від 26.12.2014 р.¹⁰

Ресурсне забезпечення заходів із ліквідації НС здійснюється за рахунок матеріальних резервів, резервних фондів відповідних бюджетів. Рішення про їх використання приймаються відповідними органами місцевого самоврядування або виконавчої влади. Керівник робіт із ліквідації наслідків НС самостійно приймає рішення щодо залучення ресурсів у порядку, встановленому щодо проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Саме робота штабу, до якого входять представники центральних органів влади та місцевої влади, забезпечує залучення ресурсів, доставку та створення необхідних запасів матеріально-технічних засобів, речового майна та оснащення у визначених районах, своєчасне поповнення їх витрат (втрат) під час виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт; організацію харчу-

6 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0802-18>

7 <https://www.dsns.gov.ua/files/2018/8/3/321/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%D1%83%20%D0%B4%D1%96%D0%B9%20%D0%9E%D0%A0%D0%A1%20%D0%A6%D0%97.pdf>

8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18>

9 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-%D0%BF>

10 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-15>

вання, відпочинку, необхідних санітарно-гігієнічних умов у місцях розміщення особового складу підрозділів, залучених до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт; розгортання підрозділів матеріального забезпечення в районі НС з метою здійснення заходів щодо всебічного забезпечення дій підрозділів.

Ресурси у вигляді технічного забезпечення полягають в організації та здійсненні комплексу заходів, спрямованих на підтримання рівня готовності техніки та оснащення, який дозволяє підрозділам виконувати завдання з ліквідації наслідків НС, поповнювати запаси технічного майна та експлуатаційних матеріалів, своєчасно здійснювати ремонт техніки та оснащення, що вийшли з ладу.

Ресурси у вигляді матеріального забезпечення полягають в організації та здійсненні комплексу заходів, спрямованих на своєчасне і повне забезпечення потреб підрозділів у рятувальному обладнанні, техніці, паливі, продовольстві, речовому, медичному, інженерному, хімічному та іншому майні та матеріалах під час виконання завдань за призначенням. Водночас зарезервованих ресурсів на випадок НС в області немає. Координація побудована таким чином, що у разі необхідності штаб з ліквідації НС з'ясовує, які саме ресурси є в наявності, та проводить перерозподіл сил та засобів для виконання різних типів завдань — гасіння, евакуації, доставляння матеріалів та обладнання та ін.

Згідно з Положенням про Головне управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Донецькій області¹¹, основними завданнями Головного управління на відповідній території є:

1. реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від НС, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків НС, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб;
2. здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням та виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб;
3. внесення на розгляд ДСНС пропозицій щодо забезпечення формування та реалізації державної політики у зазначених сферах;
4. реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності.

Положення також окреслює напрямки діяльності Управління (загальна кількість яких 76), серед яких до ключових належать:

1. здійснення разом із місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями прогнозування імовірності виникнення НС внесення пропозицій щодо показників ризику та здійснення районування території щодо ризику виникнення НС;
2. взаємодія з місцевими органами виконавчої влади, суб'єктами господарювання щодо здійснення заходів з евакуації населення;
3. забезпечення здійснення заходів з мінімізації та ліквідації наслідків НС, пов'язаних із технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності під час проведення антитерористичних операцій, а також

11 <https://dn.dsns.gov.ua/ua/Polozhennya.html>

проведення просвітницької та практично-навчальної роботи з метою підготовки населення до дій в умовах вчинення терористичного акту;

4. залучення підрозділів пошуково-рятувальних сил та аварійно-рятувальних служб центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, незалежно від форми власності та координація їхньої діяльності під час ліквідації наслідків НС, організація проведення пошуково-рятувальних, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт і здійснення контролю за їх проведенням;

5. організація та здійснення заходів зі службової підготовки особового складу Головного управління та підпорядкованих підрозділів;

6. проведення за допомогою підпорядкованих підрозділів піротехнічних робіт, пов'язаних зі знешкодженням вибухонебезпечних предметів;

7. гасіння пожеж, рятування людей, надання допомоги в ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та інших видів небезпечних подій, що становлять загрозу життю або здоров'ю людей чи призводять до завдання матеріальних збитків;

8. впровадження та забезпечення функціонування і розвитку системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112.

ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ

Згідно з матеріалами, наданими у відповідях на запити, ГУ ДСНС Донецької області у своїй роботі орієнтується на План МВС України з реалізації Плану пріоритетних дій Уряду на рік та відповідно до них визначає пріоритети діяльності служби. Ключові пріоритети діяльності ГУ ДСНС в Донецькій області окреслює також план роботи на рік. Так, на 2019 та 2020 рік ключовими напрямками діяльності визначено:

- заходи функціонування територіальної підсистеми Єдиної державної системи цивільного захисту;
- заходи державного нагляду та контролю у сфері пожежної та техногенної безпеки;
- підготовка та підвищення готовності органів та підрозділів цивільного захисту до дій за призначенням;
- робота з персоналом та підготовка кадрів;
- взаємодія з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- організаційно-управлінські та інші заходи, що забезпечують виконання покладених завдань та функцій.

Так, з метою виконання Стратегії реформування державного управління 2016–2020 років¹², згідно з планом ГУ ДСНС в Донецькій області на 2019 рік, було реалізовано низку заходів, спрямованих на взаємодію з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Серед цих заходів найбільш важливими є «участь у розробці спільно з місцевими органами виконавчої влади проекту Плану основних заходів цивільного захисту територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ у Донецькій області на рік» та «надання пропозицій місцевим органам виконавчої влади до регіональних програм із забезпечення пожежної безпеки». Також відбувалося постійне надання методичної допомоги об'єднаним територіальним громадам щодо утворення підрозділів (призначення посадових осіб) із питань цивільного захисту в об'єднаних територіальних громадах; створення сил цивільного захисту в об'єднаних територіальних громадах; створення ланок територіальних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в об'єднаних територіальних громадах. Виконання цих пунктів Плану дозволило більш ефективно реалізовувати такі заплановані напрямки діяльності, як складання та узагальнення планів профілактичних

12 <https://www.kmu.gov.ua/npas/249175778>

ремонтів захисних споруд цивільного захисту, що знаходяться на відповідній території (спільно з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування).

Протягом року діяльність підрозділів ДСНС оцінюється за кожним із напрямків, а результати оцінювання заслуховуються на Колегії ДСНС в Донецькій області.

Хоча оцінка ризиків офіційно не входить до компетенції ГУ ДСНС, діяльність за цим напрямком закладається кожного року у план роботи ГУ ДСНС Донецької області на рік та виконується згідно з планом. Наприклад, 2019 року було заплановано та виконано таке:

- розробка паспорту ризику природної та техногенної небезпеки Донецької області на 2019 рік;
- збір і узагальнення даних, необхідних для врахування на територіях відповідних адміністративно-територіальних одиниць вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту у містобудівній та проєктній документації;
- створення та накопичення відповідної бази даних (карт-схем) нормативів для відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- проведення семінарів і консультацій із суб'єктами господарювання, що здійснюють проєктування та експертизу проєктної документації, органами архітектурно-будівельного контролю з питань врахування вимог цивільного захисту у містобудівній та проєктній документації об'єктів будівництва;
- уточнення переліку органів управління та сил цивільного захисту, які включені до складу територіальної підсистеми цивільного захисту Донецької області.

Згідно з Державним реєстром об'єктів підвищеної небезпеки¹³, на підконтрольній уряду України території Донецької області знаходиться щонайменше 24 таких об'єкти. Але в реальності навіть ті об'єкти, що розташовані на непідконтрольній уряду України території, можуть становити значну загрозу для мешканців та екології у разі надзвичайної ситуації. Через те, що в Донецькій області знаходиться значна кількість об'єктів, які можуть становити серйозну загрозу з точки зору техногенних ризиків, ГУ ДСНС веде активну роботу з їхньої оцінки з урахуванням ситуації на «лінії зіткнення». Так, розроблено план профілактичної роботи з об'єктами критичної інфраструктури. За фінансової підтримки міжнародних донорів відбувається закупівля автомобільної хімічної лабораторії. У складі ГУ ДСНС створено і функціонує інженерна група для мінімізації наслідків техногенних аварій. У разі надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру, створюється оперативний штаб на базі ОДА/ОВЦА, до якого входить ГУ ДСНС. Існують плани залучення сил та засобів, що забезпечують поступове розгортання регіональних, а потім і національних сил з метою усунення наслідків техногенних подій або великих пожеж.

На виконання вимог наказу МНС України № 659 від 24.09.2007 р. «Про удосконалення паспортизації територій щодо ризиків виникнення надзвичайних ситуацій»¹⁴, наказу ДСНС України № 578 від 11.10.2014 р. «Про таблиць термінових та строкових донесень»¹⁵ розроблено Паспорт ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру Донецької області. Триває спільна робота з ДРГП «Донецькгеологія» щодо уточнення інформації про роз-

13 <http://dsp.gov.ua/derzhavnyi-reiestr-objektiv-pidvyshchenoi/>

14 <https://www.dsns.gov.ua/files/2012/2/1/659.pdf>

15 <https://ips.ligazakon.net/document/view/FN005846>

виток небезпечних екзогенно-геологічних процесів (підтоплення, зсуви, абразія, карст тощо) на території Донецької області.

Разом з цим, після прийняття Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції»¹⁶, з 2014 року на адміністративній території Донецької області тимчасово заборонено проведення планових та позапланових перевірок суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у зоні проведення антитерористичної операції, що фактично унеможлиблює регулярний моніторинг дотримання правил безпеки на підприємствах та їхньої готовності до надзвичайних ситуацій.

16 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18>

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Загальна кількість співробітників ГУ ДСНС Донецької області складає 3 554 особи. Протягом 2019 року на службу (роботу) до структурних та підпорядкованих підрозділів ГУ було прийнято 406 осіб. Некомплект структурних та підпорядкованих підрозділів складає 629 осіб (із них середнього та старшого керівного складу — 177 осіб, рядового та молодшого керівного складу — 288 осіб та 164 — решта), що становить 17,7% від загальної чисельності. У підпорядкованих підрозділах ГУ створений резерв кандидатів нового прийому на службу (роботу) в кількості 81 особи. Загалом некомплект 17,7% не є критичним та не позначається на ефективності роботи підрозділів ДСНС в області, але по деяких підрозділах він є доволі високим, що збільшує навантаження на працівників підрозділів, зменшує кількість вихідних. До підрозділів, що укомплектовані майже на 100%, належать ДПРЗ 8, 16, 23 і ДПРЧ 4 та 81. Найгірше укомплектовані ДПРЗ 13 та Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення. Також проблемним питанням залишається комплектування посад водійського складу та посад командирів відділення, особливо в ДПРЗ 11, 13, 19 та 22. Некомплект наявний також у аварійно-рятувальному загоні спеціального призначення ГУ, загальний некомплект якого складає 178 посад, що становить 42%. Проблемним питанням майже в усіх підпорядкованих підрозділах ГУ залишається питання комплектування посад середнього та старшого керівного складу саме кваліфікованими фахівцями. З початку року на посади середнього керівного складу було призначено 7 осіб молодшого керівного складу в порядку просування по службі. У 2019 році призначено на посади середнього керівного складу 36 випускників вищих навчальних закладів ДСНС України.

У вищих навчальних закладах ДСНС України навчаються 143 курсанти, які були направлені на навчання від ГУ ДСНС в Донецькій області, у 2020 році для подальшого проходження служби придуть 33 випускники, у 2021 році — 54 випускники, у 2022 році — 56 випускників. В управлінні обговорюється питання доцільності направлення осіб рядового та молодшого керівного складу до вищих навчальних закладів ДСНС України для здобуття вищої освіти. На сьогодні в підпорядкованих підрозділах проходять службу 98 осіб рядового та молодшого керівного складу, які мають профільну вищу освіту або навчаються, тільки 9 із них планується призначити на офіцерські посади, решта за морально-діловими якостями та рівнем знань не відповідають вимогам, які висуваються до осіб середнього керівного складу.

Вільнонаймані співробітники виконують допоміжні функції, пов'язані з обслуговуванням реагування (прийняття та обробка дзвінків), реєстрацією повідомлень, роботою з документами, фінансово-господарським забезпеченням.

В органах ГУ ДСНС діє програма наставництва над працівниками, які щойно долучились до виконання професійних обов'язків. Діє вона відповідно до положень наказу МНС України № 177 від 06.03.2008 р. «Про затвердження Наставови щодо організації соціально-гуманітарної роботи з особами рядового і керівного складу та працівниками органів і підрозділів цивільного захисту»¹⁷, додатком до якого є Положення «Про наставництво в органах і підрозділах цивільного захисту». Наставництво досвідчених працівників над рекрутами встановлюється на 6 місяців. Наставники допомагають підшефному опанувати обрану професію, залучають його до виконання службових обов'язків, можуть бути присутніми під час виконання складних завдань. Вони також повинні готувати відповідні звіти та звітувати про роботу з молодим працівником на загальних зборах колективу органу чи підрозділу цивільного захисту.

На службу цивільного захисту із зарахуванням до кадрів ДСНС приймаються на конкурсній та контрактній основі громадяни з повною загальною середньою освітою, які досягли 18-річного віку, відповідають кваліфікаційним вимогам і здатні за своїми особистими, діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, а також станом здоров'я виконувати службовий обов'язок. Під час вивчення питань щодо кандидата для прийняття на службу цивільного захисту або на навчання, здійснюється:

- професійно-психологічний відбір шляхом визначення професійно важливих психологічних якостей особистості та відповідності їх вимогам щодо професійної діяльності (спеціальності);
- соціально-правовий відбір кандидата, який пройшов професійно-психологічний відбір, шляхом вивчення його документів (свідоцтва про народження, паспорта громадянина України, військового квитка, трудової книжки, документів про освіту, свідоцтва про укладення шлюбу та народження дітей, довідки від житлово-експлуатаційної організації про склад сім'ї), ділових та особистих якостей, попередньої трудової діяльності (проходження служби), мотивів вступу на службу цивільного захисту.

Обмеження за статтю у кваліфікаційних вимогах відсутні.

Призначення на посади та переведення на вищі посади здійснюються відповідно до Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і керівного складу. Для цього працівник, що бажає підвищення, повинен подати рапорт своєму безпосередньому керівникові. Після розгляду рапорту і в разі позитивного рішення, той відправляє кандидата на атестаційну комісію та на обстеження стану здоров'я.

Життя співробітників ДСНС застраховане, але медичної страховки немає. Медичне обслуговування відбувається у відомчій клініці, базовий рівень медичних потреб задовольняється, але отримання високоспеціалізованої медичної допомоги вимагає пошуку лікарів приватно.

Усі співробітники мають можливість піти у відпустку щороку, тривалість відпустки безпосередньо залежить від вислуги, точні дати відпустки узгоджуються в колективах. Згідно зі ст.129 Кодексу цивільного захисту України, особам рядового та керівного складу цивільного захисту надаються щорічні основні відпустки зі збереженням грошового та матеріального забезпечення, а також наданням грошової допомоги на оздоровлення у розмірі місячного грошового забезпечення. Тривалість щорічної основної відпустки для осіб рядового та керівно-

17 https://zakononline.com.ua/documents/show/97375__97375

го складу служби цивільного захисту, які мають вислугу років (у календарному вимірі), обчислену в порядку, передбаченому для призначення пенсій особам рядового та керівного складу служби цивільного захисту до 10 років, становить 30 календарних днів, від 10 до 15 років — 35 календарних днів, від 15 до 20 років — 40 календарних днів, 20 і більше років — 45 календарних днів.

У працівників ДСНС є профспілка, яка являє собою централізований формальний орган, керований з Києва. Профспілка не є незалежною, вона виконує функції допомоги працівникам, які постраждали під час виконання обов'язків, і їхнім сім'ям; вітає дітей працівників зі святами, піклується про пенсіонерів та здійснює інші напрями соціальної роботи.

НАВЧАЛЬНА ПІДГОТОВКА

З огляду на важливість високопрофесійних і злагоджених дій під час реагування на надзвичайні ситуації, професійна підготовка співробітників відбувається на постійній основі у час, вільний від виїздів. Її організовано відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 729 від 02.10.2013 р. «Про затвердження Порядку організації та проведення професійної підготовки, підвищення кваліфікації основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб»¹⁸, і вона містить:

- первинну професійну підготовку працівників — здобуття професійно-технічної освіти рядовими працівниками, які раніше не мали робітничої професії у сфері цивільного захисту або спеціальності іншого освітньо-кваліфікаційного рівня, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації, необхідний для ефективної професійної діяльності працівника;
- підвищення кваліфікації працівників — професійне навчання, що дає можливість розширити й поглибити раніше здобуті професійні знання, уміння та навички у сфері цивільного захисту на рівні вимог до професійної діяльності;
- спеціальну підготовку працівників — вид підвищення кваліфікації, що здійснюється в міжаварійний період шляхом виконання працівниками функціональних обов'язків і проводиться безпосередньо в аварійно-рятувальному підрозділі згідно з навчальними програмами та планами професійної діяльності;
- стажування працівників — набуття працівниками практичних навичок і умінь у сфері цивільного захисту, що організовується безпосередньо у підрозділах аварійно-рятувальних служб з метою забезпечення ефективного виконання функціональних обов'язків працівниками перед допуском їх до самостійного виконання завдань на посаді, яку вони обіймають або перед призначенням на вищу посаду;
- формальне професійне навчання працівників — набуття працівниками професійних знань, умінь і навичок у процесі навчання у вищих, професійно-технічних навчальних закладах і навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності або безпосередньо у підрозділах аварійно-рятувальних служб відповідно до вимог державних стандартів освіти, за результатами якого видається документ про освіту встановленого зразка.

¹⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/729-2013-%D0%BF>

Службова та професійна підготовка персоналу ДСНС відбувається згідно з:

- наказом МВС України № 511 від 15.06.2017 р. «Про затвердження Порядку організації службової підготовки осіб рядового і керівного складу служби цивільного захисту»¹⁹, зі змінами, внесеними наказом МВС України № 626 від 23.07.2018 р. «Про затвердження Змін до Порядку організації службової підготовки осіб рядового і керівного складу служби цивільного захисту»,
- наказом МВС України №1032 від 07.10.2014 р. «Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах та підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій»²⁰,
- наказом МВС України № 340 від 26.04.2018 р. «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж»²¹,
- наказом МНС України № 1342 від 16.12.2011 р. «Про затвердження Настанови з організації газодимозахисної служби в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України»²²,
- наказом ДСНС України № 447 від 01.08.2018 р. «Про організацію службової підготовки осіб рядового і керівного складу органів та підрозділів цивільного захисту ДСНС у 2018/2019 навчальному році».²³

У процесі службової підготовки забезпечується навчання з питань надзвичайних ситуацій на небезпечних виробництвах, нових законів, нормативних актів, навичок надання медичної допомоги. Повний обсяг програми службової підготовки складає 246 годин на рік. Згідно з наказом МВС України № 511 від 15.06.2017 № 511 «Про Порядок організації службової підготовки осіб рядового і керівного складу служби цивільного захисту»²⁴, у ГУ ДСНС здійснюються наступні різновиди службової підготовки:

- функціональна підготовка — комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення особовим складом знань, умінь, навичок у сфері нормативно-правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання професійно-службових завдань і посадових інструкцій за певними посадами;
- профільна підготовка — комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення особовим складом умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій за призначенням;
- тактична підготовка — комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення особовим складом навичок практичного застосування теоретичних знань щодо проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж, розмінування та очищення територій від вибухонебезпечних предметів, управління силами та засобами під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і небезпечних подій;

19 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0835-17>

20 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1563-14>

21 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18>

22 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1342735-11>

23 <https://www.dsns.gov.ua/ua/Nakazi/80871.html>

24 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0835-17>

- загальна фізична підготовка — комплекс заходів, спрямованих на загальне фізичне вдосконалення особового складу з метою забезпечення успішного виконання завдань;
- спеціальна фізична підготовка — комплекс заходів, спрямованих на формування та вдосконалення фізичних якостей і навичок особового складу, необхідних для професійної діяльності;
- підготовка з питань надання домедичної допомоги — комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення особовим складом знань щодо порядку надання домедичної допомоги постраждалим під час пожеж, НС та небезпечних подій;
- гуманітарна підготовка — комплекс заходів, спрямованих на формування в особового складу почуття патріотизму, любові до України та її народу, культури, традицій і духовних цінностей, гідності, честі, національної свідомості, вірності Присязі;
- психологічна підготовка — комплекс заходів, спрямованих на формування, розвиток та підтримку психологічної готовності особового складу до професійної діяльності, виконання завдань за призначенням у складних та екстремальних умовах.

Навчальний процес може перериватися лише в разі залучення особового складу до гасіння пожеж, ліквідації наслідків НС та небезпечних подій або до виконання заходів із переведення органів управління й підрозділів у вищій ступені готовності до дій за призначенням. З особами, які безпосередньо не залучаються до організації управління і виконання робіт із гасіння пожеж, розмінування та очищення територій від вибухонебезпечних предметів, ліквідації наслідків НС і небезпечних подій, заняття з тактичної та спеціальної фізичної підготовки не проводяться. Для цієї категорії осіб збільшується час на проведення профільної підготовки за рахунок годин тактичної підготовки, а за рахунок годин спеціальної фізичної підготовки збільшується час на проведення загальної фізичної підготовки.

Основними формами проведення занять у системі службової підготовки є навчальні заняття в групах за місцем служби та самостійна підготовка. Основними видами занять у системі службової підготовки є лекція, семінар, практичне заняття, тактико-спеціальне навчання, контроль-перевірне заняття. Періодичний контроль здійснюється не рідше одного разу на квартал з метою перевірки: виконання календарного плану розподілу навчального часу за видами службової підготовки та місяцями навчання; ведення журналу та документів навчально-методичного забезпечення; стану організації та проведення занять; фактичного рівня знань, умінь, навичок особового складу за видами службової підготовки або стану навчально-тренувальної бази. Результати таких перевірок у Донецькій області розглядаються на засіданнях Колегії, що надалі впливає на дисциплінарну практику (заохочення та покарання) керівництва підрозділів ДСНС у області.

Оцінювання якості підготовки персоналу відбувається за допомогою індивідуальної оцінки з функціональної, профільної підготовки, підготовки з питань надання домедичної допомоги та виставляється за результатами письмового виконання 15 тестових питань з кожного із зазначених видів підготовки. Перевірці знань з тактичної підготовки підлягають особи, які безпосередньо беруть участь в організації управління та виконанні робіт із гасіння пожеж, розміну-

вання та очищення територій від вибухонебезпечних предметів, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і небезпечних подій. Рівень загальної фізичної підготовленості особового складу визначається за результатами виконання контрольних вправ: біг на 100 метрів; біг на 1 000 або 3 000 метрів; підтягування на перекладині, згинання та розгинання рук в упорі лежачи або комплексна силова вправа.

Під час планування занять із керівним складом, особлива увага прикута до вивчення нових законодавчих і відомчих нормативно-правових актів, які регламентують діяльність ДСНС України, а з особовим складом оперативних одиниць підпорядкованих підрозділів — на практичному відпрацюванні вправ щодо дій з ліквідації надзвичайних ситуацій на об'єктах району обслуговування, взаємодії підпорядкованих підрозділів. На заняттях з медичної підготовки поставлено мету — домогтися чіткого засвоєння особовим складом навчальної програми з надання першої долікарської допомоги при травмах і пораненнях, при цьому запрошувати працівників медичної служби.

Службову підготовку з керівним складом структурних (у містах та районах) та підпорядкованих підрозділів ГУ ДСНС в Донецькій області проводять щотижня у четвер (окрім фізичної підготовки) в підрозділах, два рази на тиждень (вівторок, четвер) — фізична підготовка в підрозділах або на спортивних спорудах. Службову підготовку з особовим складом оперативних одиниць (зміни, караулу, варту, відділення) підпорядкованих підрозділів ГУ області проводять щотижня з понеділка по п'ятницю. Заняття з фізичної підготовки проводять кожну чергову добу з понеділка по п'ятницю.

До перепідготовки залучаються:

- особи, прийняті на службу в органи та підрозділи цивільного захисту й призначені на посади рядового та молодшого керівного складу за іншою робочою професією, що передбачає надбання нових знань, умінь та навичок, незалежно від раніше отриманого освітньо-кваліфікаційного рівня;
- особи, прийняті на службу в органи та підрозділи цивільного захисту на посади рядового та молодшого керівного складу, які раніше (менше ніж за 5 років до зарахування на службу) проходили первинну професійну підготовку за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем;
- особи середнього та старшого керівного складу, які не мають фахової вищої освіти, можуть отримати іншу спеціальність у галузі цивільної безпеки шляхом перепідготовки у вищих навчальних закладах ДСНС.

Підвищення кваліфікації осіб рядового та керівного складу органів та підрозділів цивільного захисту проводиться як без відриву, так і з відривом від роботи. Підвищення кваліфікації без відриву від роботи проводиться на постійній основі в системі службової підготовки за місцем служби. Підвищення кваліфікації з відривом від роботи проводиться у вищих навчальних закладах, навчальних та навчально-методичних центрах ДСНС не рідше одного разу на п'ять років.

Деякі навчальні програми (з професії «Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу» та «Радіотелефоніст») було змінено у серпні 2019 року, у зв'язку з затвердженням нових стандартів професійної (професійно-технічної) освіти згідно з наказами МОН України № 775 та № 776 від 31.05.2019 р.²⁵ Програму з професії «пожежний-рятувальник» було розроблено

25 <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

на основі стандарту професійної (професійно-технічної) освіти. Більше оновлень не було, але з початку військового конфлікту на території області програми тренінгів стали розширюватися за рахунок нових аспектів діяльності — так, більше уваги стало приділятися відпрацюванню злагодженості в умовах збройного конфлікту, роботі з вибухонебезпечними предметами.

2018 року в навчальних закладах ДСНС України пройшли професійну підготовку близько 600 співробітників управління. Також для підтримання готовності до дій за призначенням та забезпечення злагодженості в роботі, було організовано проведення тактико-спеціальних навчань на території області з залученням сил та засобів підпорядкованих підрозділів ГУ ДСНС в Донецькій області, а також оперативних служб та формувань міст і районів, зокрема тактико-спеціальні навчання в м. Лиман з ліквідації надзвичайних ситуацій, пов'язаних з лісовими пожежами.

ГУ ДСНС в Донецькій області постійно відпрацьовує навички роботи в умовах, наближених до надзвичайних, та роботу у співпраці з іншими органами та відомствами. Усі заходи плануються заздалегідь у Плані основних заходів цивільного захисту на рік. Так, 2018 року було проведено показове тактико-спеціальне навчання на Слов'янській тепловій електричній станції ПАТ «Донбасенерго». У проведенні тактико-спеціального навчання взяли участь представники ДСНС України, головних управлінь, місцевих органів виконавчої влади з питань цивільного захисту Донецької, Харківської, Луганської, Дніпропетровської, Запорізької областей та інших дотичних підприємств, установ та організацій. Також відповідно до Плану основних заходів цивільного захисту на території міст і районів Донецької області, проводяться штабні тренування з органами управління цивільного захисту щодо переведення Єдиної державної системи цивільного захисту з режиму функціонування в мирний час на режим функціонування в особливий період. У таких тренуваннях беруть участь представники Донецької ОДА, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, ГУ та його підпорядкованих підрозділів.

Професійний рівень рятувальників постійно підвищується за рахунок проведення додаткових тренінгів — як державних, так і за участі залучених фахівців, міжнародних організацій. Тренінги та первинне навчання проводяться на території 2 навчальних центрів — в Маріуполі та Краматорську. Міжнародні організації (GIZ, ПРООН в Україні, Червоний Хрест, HALO Trust та ін.) допомагають в технічному оснащенні цих навчальних центрів, що дозволяє підняти навчальні послуги на більш якісний рівень. Зараз триває будівництво навчального полігону для спеціальної техніки та відпрацювання спеціальних навичок в екстрених ситуаціях. Створено 12 груп рятувальників-альпіністів в ГУ ДСНС для здійснення рятувальних робіт у надзвичайних ситуаціях.

ОПЛАТА ПРАЦІ ТА МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ

Найбільшим фактором мотивації є рівень заробітної плати — чим він вищий, тим більше бажають служити в ДСНС. Враховуючи той факт, що в області діє значна кількість підприємств, які забезпечують доволі конкурентну заробітну платню, ГУ ДСНС в Донецькій області досить важко з ними конкурувати, що веде до певного некомплекту персоналу. В якості одного з методів мотивації працює державна програма іпотечного кредитування співробітників, що дуже важливо з огляду на те, що значна частина персоналу — внутрішньо переміщені особи з непідконтрольних уряду України територій Донецької та Луганської областей.

Умови та розміри оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій ДСНС України, у тому числі постів, частин пожежної охорони, затверджено наказом МВС України № 975 від 14.08.2015 р. «Про затвердження Умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій Державної служби України з надзвичайних ситуацій»²⁶ та наказом МВС України № 179 від 06.03.2018 р. «Про затвердження схем тарифних розрядів за посадами осіб рядового і керівного складу Державної служби України з надзвичайних ситуацій»²⁷. Начислення платні за працю працівників ДСНС здійснюється за тарифною системою оплати праці. Тарифна система оплати праці включає в себе: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і професійні стандарти (кваліфікаційні характеристики). Залежно від цих тарифних розрядів і відповідних коефіцієнтів відбувається диференціація розмірів заробітних плат, причому на розмір тарифу може впливати навіть вид автомобіля, яким керує працівник, або його вантажність. Тобто для отримання вищої заробітної платні працівник має підвищити кваліфікацію, отримати спеціальність або посаду, яка буде оплачуватися за вищою тарифною сіткою.

Попри те, що понаднормова робота не обліковується та не оплачується, розраховуються різні види надбавок (за звання, вислугу, участь у бойових діях, доступ до інформації з обмеженим доступом та ін.) та премії, які призначаються відповідно до результатів діяльності. Заробітна плата у працівників вільного найму є дещо нижчою, тому що в них нижчі кваліфікаційні характеристики та відсутні надбавки, але в ДСНС завжди є можливість компенсувати це преміями сумлінним працівникам. У будь-якому разі, рішення щодо розміру заробітної плати приймається керівництвом. Водночас у процесі інтерв'ю працівники ДСНС зазначили, що середня заробітна плата є конкурентною в регіоні, і з огляду на вигідний графік роботи (у порівнянні з іншими підрозділами МВС) робота в ДСНС є привабливою на ринку праці. Для осіб рядового та керівного складу встанов-

²⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1062-15>

²⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0316-18>

люється п'ятиденний 40-годинний робочий тиждень із двома вихідними днями, але несення внутрішньої, гарнізонної та караульної служби може здійснюватися понад установлену тривалість робочого часу. За умовим змінного режиму служби, встановлюється однакова тривалість денної, вечірньої та нічної змін. У разі виконання службових обов'язків понад установлену тривалість робочого часу, надається час для відпочинку протягом наступного робочого тижня. У разі встановлення режимів підвищеної готовності, надзвичайної ситуації, надзвичайного стану, а також проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій особи рядового і керівного складу несуть службу понад установлену тривалість робочого часу, а також у вихідні та святкові дні.²⁸

28 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/593-2013-%D0%BF>

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Фінансове та матеріально-технічне забезпечення ГУ ДСНС відбувається за стандартною процедурою фінансування державного органу: управління складає перелік потреб та необхідний бюджет фінансування на наступний рік, і подає їх до апарату ДСНС та МВС України. Ті формують національний перелік потреб та надають пропозиції щодо змін у ЗУ «Про державний бюджет», які у подальшому розглядаються Міністерством фінансів, подаються до бюджетного Комітету Верховної Ради. Далі запропонований бюджет декілька разів розглядає Верховна Рада та голосує за нього, потім він підписується Президентом. Таким чином, процедура настільки тривала та складна, що ГУ ДСНС області повинно сформулювати потреби на наступний рік ще навесні поточного року. До цього також слід додати, що на кожному етапі бюджет зазнає змін та поправок, тож зазвичай бюджети обласних управлінь фінансуються, виходячи з кінцевих показників бюджету відомства. Додатковим обмеженням є те, що купівля легкових автомобілів, комп'ютерної техніки, меблів, теле-, відеоапаратури додатково обмежується Постановою Кабінету Міністрів України № 332 від 04.04.2001 р. (зі змінами) «Про граничні суми витрат на придбання автомобілів, меблів, іншого обладнання та устаткування, мобільних телефонів, комп'ютерів державними органами, а також установами та організаціями, які утримуються за рахунок державного бюджету»²⁹. Так, заборонено купувати автомобілі, які обслуговують потреби підрозділів, дорожче ніж 600 000 грн, мобільні телефони вартістю понад 1 200 грн, комп'ютери дорожче 23 000 грн, а ноутбуки — дорожче 27 000 грн. Такі обмеження встановлені для всіх закупівель оргтехніки та мобільних телефонів без вказання будь-яких специфікацій чи призначень.

Загалом ГУ ДСНС в Донецькій області активно співпрацює на умовах співфінансування в реалізації різних проектів з державним, обласним і міським бюджетом, міжнародними організаціями та фондами, що дозволяє вирішувати багато завдань. Завдяки такій проактивній позиції керівництва управління та співпраці з місцевою владою, обласною адміністрацією та міжнародними організаціями, багато питань, що стосуються забезпечення роботи управління, оперативно вирішуються. Так, ГУ ДСНС в Донецькій області виконало ремонт приміщень, створило умови для довготривалого перебування відряджених працівників; є кімнати для переодягання, окремі кімнати для зберігання обладнання та комплектів бойового одягу, навчальні кімнати. Приміщення ГУ ДСНС відремонтовані та обладнані сучасними меблями. Приміщення підрозділів перебувають у різному стані — від добре відремонтованих та обладнаних сучасними меблями

²⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2001-%D0%BF>

(у недавно відкритих центрах безпеки або Світлодарську) до таких, що потребують ремонту та обладнання меблями (наприклад, будівля пожежного загону у Новгородському перебуває у аварійному стані та фактично підтоплена). У кожному підрозділі обов'язково є роздягальні для персоналу, кімнати для відпочинку та прийому їжі під час добового чергування, туалет. Але стан будівель та меблів багато в чому залежить від можливостей отримати допомогу від місцевої влади, бо бюджет управління в першу чергу забезпечує оперативні потреби. Окремі кімнати для переодягання жінок відсутні, оскільки жінки не входять до чергових нарядів низових підрозділів.

ГУ ДСНС володіє найпотужнішим парком спеціальних автомобілів, у тому числі броньованих і на гусеничному ході (необхідних для розмінування та гасіння складів вибухонебезпечних предметів); є підрозділ аеророзвідки на квадрокоптерах з власною ремонтно-технічною базою. Завдяки субвенціям з місцевого бюджету, ГУ ДСНС забезпечене паливно-мастильними матеріалами, але частина застарілих автомобілів потребує постійного ремонту та запчастин.

Також є свій медичний центр, можливість надати першу медичну допомогу, пройти профілактичний огляд, здати аналізи. Центр також укомплектований спеціальними розширеними аптечками, які дозволяють надавати допомогу в польових умовах і на виїзді. До роботи залучають лікарів з міських закладів охорони здоров'я, у штаті працюють 12 фельдшерів. У центрі є обладнання для відбору аналізів, зняття кардіограми, проте наявна додаткова потреба в апараті УЗД.

Рятувальники та сапери, які працюють у зоні збройного конфлікту, повністю оснащені засобами захисту — касками, бронежилетами. За допомогою ПРООН в Україні, у ГУ ДСНС Донецької області запустили систему відеоконференцзв'язку з усіма підрозділами в області. Є супутникові комплекси для мобільної пересувної станції оперативного штабу на базі броньованого автомобіля *Ford*.

Разом із тим, сучасні методи роботи вимагають і більш сучасного обладнання. Так, 47% комп'ютерної та оргтехніки в управлінні вимагає заміни. Насамперед це стосується пожежних частин, у яких не вистачає сучасної оргтехніки — комп'ютерів та принтерів. Тільки 23% радіостанцій є цифровими, і всі вони передані до підрозділів на території уздовж «лінії зіткнення», де співробітникам доводиться працювати в зоні високого ризику. З початку збройного конфлікту загинуло 14 співробітників ГУ ДСНС в Донецькій області. Необхідний повний перехід на цифровий радіозв'язок, що дозволить забезпечити безпечну роботу на «лінії зіткнення», бо аналоговий радіосигнал відстежується і групи потрапляють під обстріли. Необхідно розширювати парк малих автомобілів і обладнати їх ранцевими системами гасіння, що дозволить працювати у важкодоступних місцях.

Хоча спеціальне гідравлічне обладнання застосовується досить рідко, потреба в ньому є високою: наявність такого обладнання значно полегшує роботу з завалами, великими об'єктами та під час складних ДТП. Важливим аспектом матеріально-технічного забезпечення є рівень забезпеченості підрозділів аптечками: сьогодні на «лінії зіткнення» забезпечено 100% підрозділів, в інших районах — близько 20%.

Серйозним кроком уперед також є забезпеченість підрозділів в області генераторами. За фінансової підтримки міжнародних донорів було закуплено мобільні генератори, які згодом встановили на авто, що дозволяє швидко стягувати сили та відновлювати електропостачання. Генераторами забезпечено всі пожежно-рятувальні частини на території уздовж «лінії зіткнення», і кожна п'ята

в області в цілому. Також є хімічне авто, яке використовується для проведення аналізів та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій.

В управлінні постійно відбувається робота з вдосконалення матеріально-технічного забезпечення. Так, у рішенні Колегії ГУ ДСНС в Донецькій області № 28 від 18.07.2019 р.³⁰ вказано, що згідно з Програмою економічного та соціального розвитку, у 2019 році на виконання капітальних та поточних ремонтів, а також придбання секційних воріт було передбачено виділення коштів 12 підрозділам Головного управління. З місцевих бюджетів на виконання заходів, передбачених місцевими програмами соціально-економічного розвитку на розвиток Єдиної системи цивільного захисту та технічне переоснащення підпорядкованих підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, у 2019 році було заплановано виділення субвенцій на 19 млн 986 тис. грн, але станом на 15.07.2019 р. фактично було отримано підрозділами 7 млн 650 тис. грн, або 38,3% від запланованого фінансування. Протягом I півріччя 2019 року великі обсяги робіт було виконано в наступних підрозділах Головного управління:

- у ДПРЗ 3 освоєно 393,1 тис. грн на облаштування території ДПРЧ 22 (м. Дзержинськ), опорядження фасаду адміністративної будівлі, ремонт службових приміщень ДПРЧ 22 та 24;
- у ДПРЗ 9 — 193 тис. грн на ремонт приміщення для прийому їжі, бази ГДЗС у ДПРЧ 51, а також ремонт гаражних воріт у ДПРЧ 83;
- у ДПРЧ 45 — 143 тис. грн на ремонт караульного приміщення, кімнати для прийому їжі та коридорів будівлі частини.

Разом із цим, у деяких гарнізонах наразі ремонтних робіт виконано вкрай мало. Так, у ДПРЗ 8 освоєно 17,8 тис. грн на ремонт санітарного вузла та душової кімнати ДПРЧ 47, а також встановлення вхідних дверей; у ДПРЧ 100 встановлено металоконструкції на стінах у кабінетах для кріплення гіпсокартону на суму 6,44 тис. грн; у ДПРЗ 13 — 19,5 тис. грн на ремонт пункту зв'язку частини ДПРЧ 63.

Найбільш ефективно забезпечили фінансування програм у вигляді субвенцій з місцевого бюджету наступні підпорядковані підрозділи ГУ ДСНС у Донецькій області:

- ДПРЗ 11 — 1 млн 795 тис. грн (100%), на виділені кошти придбано ПММ та планується придбати ПТВ, засоби зв'язку, побутову техніку, меблі та провести капітальний ремонт будівлі ДПРЧ 68;
- ДПРЗ 3 — 1 млн 500 тис. грн (100%), на виділені кошти планується придбати два легкових автомобілі спеціалізованої марки *Renault Duster* (або еквівалент);
- ДПРЗ 12 — 960 тис. грн (73,8%), на виділені кошти планується придбання та встановлення секційних воріт та проведення ремонту гаражного депо будівлі ДПРЧ 31;
- ДПРЗ 21 — 450 тис. грн (60%), на виділені кошти придбано будівельні матеріали, планується придбання засобів зв'язку, ПТВ, аварійно-рятувального обладнання, ПММ;
- ДПРЗ 25 — 550 тис. грн (38,2%), на виділені кошти придбано ПММ, планується придбання пожежних рукавів, засобів зв'язку, аварійно-рятувального обладнання.

30 <https://dn.dsns.gov.ua/ua/Informaciya-pro-robotu-Kolegiyi-Golovnogo-upravlinnya.html>

Разом із тим, у 2019 році виникли проблеми з фінансуванням по ДПРЗ 13, ДПРЧ 45, ДПРЧ 100. Крім того, ДПРЗ 9, 19 та ДПРЧ 2 отримали фінансування менше за 10%.

У результаті взаємодії ГУ ДСНС України у Донецькій області та його підпорядкованих підрозділів із міжнародними організаціями (благодійниками), лише у I кварталі 2019 року отримано матеріальних цінностей у вигляді благодійної допомоги на загальну суму 466,2 тис. грн, зокрема:

- від Міжнародного комітету Червоного Хреста — 254,9 тис. грн (будівельні інструменти, меблі, оргтехніка та інше обладнання, банери «Небезпечно! Міні!»);
- від «Благодійний фонд «ХАЛО ТРАСТ Україна»» — 211,3 тис. грн (таблички, стенди та агітаційні матеріали на протимінну тематику);
- від ПРООН — 499,9 тис. грн (декілька комплектів дефібриляторів, медичних манекенів, розширених аптечок.

Водночас фінансові можливості ГУ ДСНС в Донецькій області поки що не дозволяють закрити наступні потреби.

- 1.** Необхідно створити центр безпеки громадян на воді, із плавзасобами/катерами з низькою осадкою для порятунку на воді. Для груп розмінування на воді потрібні сонари бокового огляду.
- 2.** Для медичної частини потрібні аналізатор крові та аналізатор сечі.
- 3.** Необхідно закупити виїзні студії для роботи з супутниковим обладнанням, броньований автомобіль для роботи на території уздовж «лінії зіткнення».
- 4.** Для посилення профілактичної роботи з населенням є потреба в обладнанні для монтування відеороликів і навчанні персоналу.
- 5.** Необхідно обладнати всі підрозділи ДСНС засобами низового гасіння, ранцевими вогнегасниками.
- 6.** Необхідне обладнання додаткового робочого місця хоча би для одного оператора кол-центру з метою додаткового зменшення часу обробки звернень.

РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ РЕАГУВАННЯ

Загальна площа обслуговування ГУ ДСНС Донецької області — 18 155 км². Цю площу поділено на 20 ділянок, кожен з яких обслуговує окремий гарнізон. Одноразово на чергування заступає 138 одиниць техніки. Кількість особового складу, який кожен добу перебуває на чергуванні — 747 осіб, із них на цілодобовому чергуванні — 585 осіб.

ГУ ДСНС України в Донецькій області працює в специфічних умовах, які не притаманні іншим регіонам України. Окрім ключових завдань (подолання наслідків пожеж та надзвичайних ситуацій), проводяться роботи з розмінування територій, з відновлення житла, пошкодженого внаслідок обстрілів з боку збройних груп, здійснюється видача гуманітарної допомоги населенню, забезпечується функціонування пунктів надання допомоги на КПВВ.

Разом із тим, особовий склад підпорядкованих підрозділів ГУ спільно із рятувальниками 2, 3-го Спеціальних центрів швидкого реагування та Міжрегіонального центру швидкого реагування ДСНС України, надає допомогу з мінімізації наслідків артилерійських обстрілів, а саме здійснює відновлення постраждалих в результаті збройного конфлікту житлових будинків та об'єктів інфраструктури. Так, у містах Авдіївка, Мар'їнка, Красногорівка, Торецьк та селища міського типу Новолуганське та Зайцеве протягом року відновлюється понад 800 житлових будинків та соціально важливих об'єктів.

З огляду на особливості регіону — безперервний збройний конфлікт протягом кількох років; мінування великих площ, часто без мапування — одним із пріоритетних завдань, які постають перед ГУ ДСНС області, є розмінування територій. Станом на сьогодні в області створено 3 центри розмінування (північ, південь та море), їхня робота скоординована, а для ідентифікації вибухових речовин і об'єктів навчені ідентифікатори в кожній ДПРЧ. Існує план розмінування територій, який приймається на рік, активно проводяться заходи з розмінування морської акваторії, бо частина загроз надходить з моря — постійно відбувається мінування акваторії з боку непідконтрольних уряду України територій. Протягом 2018 року, піротехнічні підрозділи ГУ спільно з піротехнічними підрозділами інших територіальних органів ДСНС України залучалися для виконання завдань за призначенням на території Донецької області близько 3 тис. разів, за результатами чого обстежено понад 3 тис. га території на наявність вибухонебезпечних предметів (ВНП) та виявлено, вилучено і знищено близько 17,5 тис. одиниць вибухонебезпечних предметів. Відповідно до наказів ДСНС України № 126 від 26.02.2019 р. та Головного управління ДСНС України в Донецькій області № 113 від 18.03.2019 р., піротехнічними підрозділами Головного

управління було проведено заходи з виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів на території Донецької області, а саме: здійснено 334 залучення, під час яких обстежено територію на наявність ВНП загальною площею 646,9 га та виявлено 18 624 од. ВНП. Для цієї роботи створено міцний саперний підрозділ, який не тільки добре навчений, але й оснащений для роботи в найбільш небезпечних умовах. Окрім мінімального набору обладнання та засобів захисту, саперний підрозділ ГУ ДСНС Донецької області має спеціальну важку та броньовану техніку.

Для роботи на воді створено чоту аеророзвідки, у якій працюють 5 спеціалістів та є лабораторія з обслуговування, а також спеціальний катер. Здійснюється постійне патрулювання акваторії за допомогою дронів і відпрацювання акваторії по квадратах. Це дозволяє постійно виявляти й знищувати небезпечні об'єкти, причому як сучасні, так і ті, що залишилися з часів Другої світової війни. Але водночас ефективність підрозділу була би значно вищою, якби він мав плавзасоби з низькою осадкою, сонари бокового огляду, системи підводного зв'язку — усе це покращило би не тільки роботу з розмінування, а й рятувальні роботи на воді та пошуки затонулих об'єктів.

На виконання розпорядження голови Донецької облдержадміністрації, з метою створення належних санітарно-гігієнічних та побутових умов для громадян, які перетинають контрольні пункти в'їзду-виїзду, у межах КПВВ «Майорське», «Мар'їнка», «Новотроїцьке» та «Піщевик» функціонують пункти надання допомоги населенню, робота яких забезпечується ДСНС області. Пункти надання допомоги переобладнані та забезпечені сучасними пневмокаркасними наметами, які мають необхідне обладнання для належного функціонування. З початку функціонування пунктів допомоги населенню у межах КПВВ, зареєстровано та надано допомогу близько 88 тис. людей (із них понад 6 тис. дітей та понад 17 тис. осіб похилого віку).

Для обслуговування викликів на базі ГУ ДСНС в Донецькій області створено кол-центр, який обслуговує всю територію області. Державні пожежно-рятувальні частини в містах області в основному можуть приймати дзвінки лише за номером «101», тому що немає поки повного взаєморозуміння з мобільними операторами та цифрових ліній зв'язку в районах для повного запровадження екстреного номера «112». Але вже сьогодні завдяки тому, що лінія «112» доступна для частини мобільних телефонів, кількість дзвінків на неї поступово зростає. Слід зазначити, що в області існують населені пункти без покриття мережами мобільних операторів, що знижує для жителів можливість повідомлення про події. У цілому триває зростання кількості дзвінків. Крім того, протягом останнього року ГУ ДСНС в Донецькій області вдалося зменшити час обробки окремого дзвінка, що дозволило з тією ж кількістю операторів приймати більшу кількість дзвінків. Так, якщо 2018 року в ГУ ДСНС обробили 1,5 млн дзвінків, то за 10 місяців 2019 року надійшло та оброблено 1,256 млн дзвінків. Але цей час може бути ще коротшим, бо через переадресацію дзвінків за номерами 103–104, всі звернення потрапляють до кол-центру ГУ ДСНС, що зумовлює додаткове навантаження на операторів. У процесі реагування на повідомлення, ГУ ДСНС координує свою взаємодію з органами, службами, організаціями у відповідності до 35 інструкцій взаємодії (газ, вода, тепло, електрика, небезпечні об'єкти). У вересні 2019 року отримано понад 6000 повідомлень про надзвичайні ситуації. Середній час доїзду складає 14,8 хвилин, але є ділянки, куди машина не може приїхати раніше ніж через 40 хв. Невиїзд загону неможливий, але може бути відкладений, якщо у районі пожежі або надзвичайні події: відбувається обстріл

або перестрілка, — у цьому разі керівництво ДСНС узгоджує дії з військовими та очікує закінчення бойових дій.

ДСНС прагне реагувати на всі виклики, але є населені пункти, які знаходяться під обстрілами, а також віддалені населені пункти, куди пожежні розрахунки дістаються понад 20 хвилин. Швидкість реагування і пересування по області обмежені внаслідок збройного конфлікту — іноді машина не може приїхати на гасіння через те, що в населеному пункті залишається загроза обстрілу або обстріл триває. Також час доїзду збільшується й у зв'язку з віддаленістю населених пунктів та поганим станом автошляхів. Є населені пункти, куди техніка йде понад 30 хвилин. Так, наприклад, у Волноваському районі, який і до початку збройного конфлікту був найбільшим в області, приєдналися населені пункти частково непідконтрольних уряду України територій Новоазовського та Бойківського районів, багато населених пунктів на території уздовж «лінії зіткнення». У районі багато полів, які вже давно не орані через мінне забруднення, а також які знаходяться на території уздовж «лінії зіткнення». Усі ці поля влітку через високу температуру та відсутність опадів горять, і для того, щоб їх гасити, потрібні надзусилля — як організаційні, так і технічні. Для роботи в таких районах пожежні частини комплектуються новою технікою на шасі МАЗ/КрАЗ із великим запасом води.

Особливістю регіону також є те, що біля міст знаходяться масово заселені ділянки, які раніше виконували функцію садових товариств, і дороги яких не пристосовані для проїзду спеціальної пожежної техніки. Відповідно, для скорочення часу реагування та збільшення швидкості гасіння потрібна нова, більш мобільна техніка для гасіння — ранцеві оприскувачі, а також техніка для їх підвезення. Так, у Маріуполі пожежники влітку 2019 року виїжджали на виклик в середньому 27 разів на день, а тушіння пожежі в дачних кооперативах в літній період є практично нездійсненим завданням, через те що під'їзд до місця пожежі неможливий — вулиці кооперативів не пристосовані для проїзду спеціального транспорту, гілки дерев створюють додаткові перешкоди.

Згідно з планом роботи ДСНС у Донецькій області, здійснюється постійна організація та здійснення контролю щодо виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів з питань цивільного захисту, техногенної і пожежної безпеки та діяльності аварійно-рятувальної служби. Вони реалізуються за рахунок забезпечення та здійснення контролю за техногенною та пожежною безпекою арсеналів, баз (складів) озброєння, ракет, боєприпасів і компонентів ракетного палива, інших вибухо- та пожежонебезпечних об'єктів Збройних сил України; здійснення перевірок стану готовності державних, регіональних, комунальних, об'єктових аварійно-рятувальних служб і формувань, а також аварійно-рятувальних служб громадських організацій до дій за призначенням. Також проводяться комплекси заходів щодо контролю за приведенням у належний протипожежний та техногенний стан об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави (постанова Кабінету Міністрів України № 83 від 04.03.2015 р.), а також об'єктів їх життєзабезпечення. За результатами цього напрямку роботи, ДСНС інформує територіальні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування про виявлені на підвідомчих об'єктах порушення вимог нормативно-правових актів із питань пожежної безпеки.

Також постійно проводяться заходи, спрямовані на забезпечення пожежної і техногенної безпеки закладів освіти, охорони здоров'я, відпочинку та оздоровлення. Так, 2018 року було здійснено 444 перевірки об'єктів соціальної сфери та

суб'єктів господарювання; приписами про усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки до виконання запропоновано 7746 протипожежних та техногенних заходів. Упродовж 2018 року до адміністративної відповідальності притягнуто 435 посадових осіб, а також направлено 20 позовів до адміністративного суду стосовно вжиття заходів реагування до об'єктів, де є загроза виникнення пожежі. Окрім того, перевірено 4 місцевих органи влади щодо стану виконання вимог техногенної, пожежної безпеки та цивільного захисту. За результатами проведених перевірок, місцеві органи влади отримали оцінку «обмежено готові».

ДСНС постійно співпрацює з місцевою владою та бізнесами з метою підвищення готовності до пожеж та надзвичайних ситуацій. Так, у 2018 році було проведено комплекс організаційних та практичних заходів щодо покращення технічного стану зовнішнього протипожежного водопостачання в містах та районах області. Унаслідок проведеної роботи відремонтовано 425 пожежних гідрантів, 26 пожежних водойм, 24 водонапірні башти та 1 пірс. Це дозволило протягом останніх трьох років вийти на позитивну тенденцію в утриманні у належному стані протипожежного водопостачання: у містах Краматорськ, Мар'їнка, Селидове, Костянтинівка, Лиман, Торецьк, Дружківка, смт Мангуш, смт Олександрівка показник несправних вуличних пожежних гідрантів склав менше ніж 2%.

Але водночас залишаються відкритими деякі питання з цього напрямку в містах Маріуполь, Слов'янськ, Бахмут, Покровськ.

Плани реагувань на можливі надзвичайні події оновлюються кожного року у співробітництві з місцевою владою, а ключові позиції в подальшому стають частиною плану ГУ ДСНС в області. Окрім цього, ГУ ДСНС провадить постійну роботу з усіма органами та організаціями, що можуть впливати на безпеку в області. Так, проводяться навчально-методичні збори з начальниками служби безпеки дорожнього руху територіальних органів, закладів освіти, наукових установ, підрозділів центрального підпорядкування ДСНС, керівниками медичних підрозділів (закладів охорони здоров'я) територіальних органів та підрозділів центрального підпорядкування ДСНС з питань медичного забезпечення особового складу та організації заходів медико-біологічного захисту населення

Також важливим напрямком роботи з місцевою владою є організація заходів, спрямованих на підготовку до реагування на можливі надзвичайні ситуації осінньо-зимового періоду 2019—2020 рр. Для цього було розроблено Комплексний план дій обласної державної адміністрації, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, обласних департаментів, управлінь і організацій щодо запобігання надзвичайним ситуаціям у разі різкої зміни погодних умов або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру в осінньо-зимовий період, План протидії загрозам і реагування на надзвичайні ситуації осінньо-зимового періоду 2019/2020 років на території Донецької області.

Залежно від умов та обставин, здійснюється коригування планів (інструкцій) взаємодії підрозділів ГУ з оперативними службами області, міст та районів щодо порядку спільних дій у разі виникнення пожеж, надзвичайних подій та ситуацій (згідно з наказом МВС України № 1032 від 07.10.2014 р. «Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах управління та підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС»³¹).

31 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1563-14>

ГУ ДСНС в Донецькій області розвиває також інформаційно-технічну складову роботи. Так, усі дані щодо повідомлень про пожежі та надзвичайні ситуації вносяться до комп'ютеризованих баз даних, а дані за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) — до Пілотного модуля Інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (ІАС) інформації стосовно проведених заходів державного нагляду (контролю) у 2019 році. Надалі в ГУ ДСНС також заплановано проведення аналізу повноти та якості інформації, введеної до Пілотного модуля планування та збору інформації для ІАС. Також протоколюються всі зустрічі з громадами та оперативні засідання з місцевою владою. Окремих програм із захисту баз даних наразі не реалізовано.

КОМУНІКАЦІЯ З ГРОМАДЯНАМИ ТА ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ, А ТАКОЖ ЇХНЄ ІНФОРМУВАННЯ

Ключовими напрямками інформування жителів області про діяльність ГУ ДСНС, є підготовка тематичних матеріалів та програм для засобів масової інформації. Готуються матеріали з проблемних питань цивільного захисту населення, забезпечення безпеки життєдіяльності, запобігання травмуванню та загибелі людей. Так, упродовж кожного кварталу на офіційному сайті ГУ ДСНС оприлюднюється понад 450 інформаційних повідомлень, в інформагенціях — понад 400 повідомлень. Кожного місяця проводиться пресконференція на базі телерадіокомпанії «Регіон Донбас», де керівництво ДСНС звітує перед населенням та розповідає про ключові виклики для пожежної безпеки в регіоні.

В управлінні зібрано творчу команду, що продукує контент для плакатів, телебачення та соціальних мереж, але для створення сучасного інформаційного контенту їй потрібне підвищення кваліфікації (по напрямках роботи з соціальними мережами та створення привабливого фото- та відеоконтенту), а також сучасніше обладнання. Також серед потреб ДСНС зазначено 3D-симулятор небезпечних ситуацій, який дозволить підняти роботу з дітьми на новий рівень.

Фактично ДСНС є ключовим актором, який організовує та координує роботу з подолання наслідків пожеж та надзвичайних ситуацій в області. Саме тому керівництво ДСНС задля безпеки активно співпрацює зі всіма представниками органів влади та місцевого самоуправління. Здійснення взаємодії з місцевими органами виконавчої влади щодо своєчасної підготовки та розгляду питань забезпечення пожежної, техногенно-екологічної безпеки, захисту населення і території, запобігання і реагування на надзвичайні ситуації в першу чергу відбувається на комісіях з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. У рамках Комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій області ДСНС планує та забезпечує здійснення комплексу організаційних та практичних заходів, скерованих на попередження пожеж під час пожежонебезпечних весняно-літнього та осінньо-зимового періодів, у тому числі у природних екосистемах (лісових масивах, торфовищах тощо), а також запобігання травмуванню та загибелі людей на пожежах.

ГУ ДСНС Донецької області бере участь у розробці спільно з місцевими органами виконавчої влади проекту Плану основних заходів цивільного захисту територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ у Донецькій області на рік, у наданні пропозицій місцевим органам виконавчої влади до регіональних програм із забезпечення пожежної безпеки, а також внесення змін до наявних програм.

Окремим напрямом взаємодії є надання методичної допомоги об'єднаним територіальним громадам щодо утворення підрозділів (призначення посадових осіб) з питань цивільного захисту в ОТГ, створення сил цивільного захисту в ОТГ, створення ланок територіальних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в ОТГ.

Спільно із Департаментом з питань цивільного захисту, мобілізаційної та оборонної роботи Донецької облдержадміністрації, ГУ ДСНС проводить уточнення переліку органів управління та сил цивільного захисту, які включені до складу територіальної підсистеми цивільного захисту Донецької області.

Разом із місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями ГУ ДСНС проводить підготовку до пропуску льодоходу, повеней та паводків. Разом із ЗСУ — забезпечує та здійснює контроль за техногенною і пожежною безпекою арсеналів, баз (складів) озброєння, ракет, боєприпасів і компонентів ракетного палива, інших вибухо- та пожежонебезпечних об'єктів Збройних сил України. Разом із правоохоронними органами та місцевою владою — проводить комплекс заходів щодо забезпечення належного стану протипожежної та техногенної безпеки у період відзначення державних та релігійних свят та під час підготовки та проведення виборів.

Також ДСНС бере участь у спільних заходах Міністерства оборони, Генерального штабу Збройних сил (командно-штабні навчання, конференції, семінари тощо); державної охорони органів державної влади та посадових осіб; з анти-терористичної діяльності (навчання, тренування тощо); ООС на території Донецької області.

Іншим важливим органом, який розглядає питання щодо оцінки діяльності, професійної підготовки, добору до лав ДСНС, фінансування є Колегія Головного управління ДСНС України у Донецькій області. Колегіальний орган, що створено та діє відповідно до Положення³² (наказ ГУ ДСНС України у Донецькій області № 100 від 05.02.2016 р.), обговорює та приймає рішення щодо перспектив і найважливіших напрямків діяльності Головного управління, а саме:

- удосконалення законодавства сфери компетенції ДСНС України;
- забезпечення співпраці з місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, територіальними органами управління центральних органів виконавчої влади під час виконання покладених на Головне управління завдань;
- розширення співробітництва у визначеній сфері діяльності;
- обговорює прогнози та програми соціально-економічного розвитку регіону, сфери діяльності Головного управління, інші програми та визначає шляхи їх реалізації;
- розглядає питання про стан дотримання фінансової, бюджетної дисципліни, збереження та використання державного майна, здійснення внутрішнього фінансового контролю та усунення виявлених недоліків;
- розробляє пропозиції щодо вдосконалення діяльності Головного управління та його підпорядкованих підрозділів;

32 <https://dn.dsns.gov.ua/ua/Informaciya-pro-robotu-Kolegiyi-Golovnogo-upravlinnya.html>

- аналізує стан роботи Головного управління з питань забезпечення прав і свобод людини та громадянина;
- розглядає результати роботи Головного управління та його підпорядкованих підрозділів.

До складу Колегії входять: начальник Головного управління (голова Колегії), перший заступник, заступники начальника Головного управління (за посадою), інші керівні працівники Головного управління. У разі потреби — керівні працівники місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, територіальних органів інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління ДСНС України та дислокуються на території регіону, а також члени громадських організацій. Саме взаємодія в рамках роботи Колегії дозволяє розглядати такі важливі питання, як потреби у дофінансуванні підрозділів ГУ ДСНС, результати моніторингу професійної підготовки підрозділів, поточну ситуацію з кадровим забезпеченням, а також планувати подальші дії.

ГУ ДСНС в Донецькій області добре налагодило співпрацю з міжнародними та донорськими організаціями: так, постійно ведеться робота з ПРООН, Хало Траст, GIZ, ОБСЄ, Червоним Хрестом, УВКБ ООН, ЮНІСЕФ. Це дозволяє не тільки частково закривати потреби у технічному оснащенні, а в першу чергу більше впливати на безпекову та гуманітарну ситуацію в регіоні. Так, за допомогою ЮНІСЕФ вирішуються проблеми з водопостачанням та ведуться ремонти шкіл; за допомогою УВКБ ООН ведуться ремонти будівель, що постраждали від обстрілів, за допомогою Хало Траст здійснюється розмінування полів; взаємодія з ПРООН дозволяє виробляти довготривалі рішення щодо взаємодії з місцевою владою та населенням. Водночас для розвитку управління значну роль відіграють так звані *hard expenses* — закупівля коштовного сучасного обладнання, що дозволить ефективно виконувати завдання, що стоять перед ДСНС.

ЦЕНТРИ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН ТА ВЗАЄМОДІЯ З НАСЕЛЕННЯМ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА

Окремо слід зазначити, що важливим документом, який фактично задає напрямок розвитку ДСНС, є розпорядження Кабінету Міністрів України № 61-р від 25.01.2017 р. «Про схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій». ³³ Згідно зі Стратегією одним із пріоритетів ДСНС стає децентралізація системи послуг, які надаються. Так, Стратегією заплановано «оптимізацію структури та чисельності ДСНС, реорганізацію сил цивільного захисту та визначення необхідної кількості пожежно-рятувальних підрозділів (пожежних частин) місцевої та добровільної пожежної охорони в об'єднаних територіальних громадах, їх чисельності, місць дислокації з урахуванням часу прибуття до місця виклику (10 хвилин у місті та 20 хвилин у сільській місцевості), фінансово-економічного обґрунтування їх створення та утримання». Для цього заплановано «передачу об'єднаним територіальним громадам за їх погодженням майнових комплексів державних пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС у сільських населених пунктах, в яких відсутні об'єкти підвищеної небезпеки або соціально значущі об'єкти», а також «створення системи оповіщення на рівні об'єднаних територіальних громад». Водночас нормативно-правового регулювання для здійснення такої діяльності ще недостатньо. Так, ДСНС спільно із МВС та Мінрегіоном працює над розробкою нормативно-правового акту, яким буде визначено критерії утворення в населених пунктах центрів безпеки громадян. ³⁴

Донецька область є ініціатором створення центрів безпеки, і наразі створено вже 11 центрів безпеки громадян: Лиманський, Черкаський, Шахівський, Миколаївський, Іллінський, Сіверський, Сартанський, Білозерський, Новодонецький, Святогірський, Ольгінський. Ведеться робота зі створення центрів безпеки громадян в селищах Хлібодарівка, Андріївка та в місті Соледар.

Також у майбутньому (2020–2024 рр.) планується створити ще 14 центрів: Очеретінський, Селідівський, Новгородівський, Нікольський, Ольгінський, Добропільський, Курахівський, Кальчицький, Мангушський, Костянтинівський, Покровський, Великоновоселківський, Старомлинівський, Дружківський.

Створені центри безпеки громадян спрямовані на виконання декількох завдань:

- ідентифікація небезпечних предметів;
- гасіння пожеж невисокої складності й стримування більш складних надзвичайних ситуацій до прибуття основних сил і засобів;

³³ https://ips.ligazakon.net/document/view/KR170061?an=1&ed=2017_01_25

³⁴ <https://www.kmu.gov.ua/news/v-dsns-obgovorili-pitannya-udoskonalennya-normativno-pravovoyi-bazi-shchodo-utvorennya-centriv-bezpeki-gromadyan-v-obyednanih-teritorialnih-gromadah>

- очищення доріг від снігових заметів, допомога застряглому транспорту;
- надання первинної медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях.

Є території, на яких будувати/встановлювати стаціонарні пожежні частини/центри безпеки поки можливості немає. Так, в с. Чермалик, яке знаходиться близько до зони збройного конфлікту, встановлено тимчасовий пожежний пост. Разом із тим, деякі із центрів безпеки укомплектовано професійними рятувальниками зі складу ГУ ДСНС України в Донецькій області. Такими, наприклад, є центри в Новотроїцькому та Лимані. У більшості створених центрів працюють місцеві пожежні команди, що фінансуються з місцевих бюджетів.

Загалом фахівці ГУ ДСНС відзначають, що витрати на створення центрів безпеки часто завеликі для більшості громад і складають у середньому (з новою пожежною машиною) близько 10–12 млн грн. Разом із тим, на думку експертів, центру потрібні ще як мінімум невелике авто, укомплектоване портативними ранцями низового гасіння, та щонайменше один генератор.

Місцеві пожежні команди, які працюють в центрах безпеки громадян, часто відчувають нестачу ресурсів на навчання та спорядження; проектних коштів вистачає найчастіше на ремонт будівель і закупівлю частини техніки. Наприклад, тільки один комплект спеціального одягу рятувальника може коштувати кілька тисяч доларів, а громада не завжди має в своєму розпорядженні такі кошти.

Частково проблеми вирішуються завдяки взаємодії з обласною владою. Так, центри безпеки можуть отримати субвенцію в розмірі до 10 млн грн з обласного бюджету. Завдяки цьому, наприклад, Сартанська ОТГ встановлює відеоспостереження для виявлення пожеж.

Важливим напрямом взаємодії рятувальників з населенням є проведення заходів, спрямованих на спільну діяльність. Так, щорічно ГУ ДСНС в Донецькій області проводить акції «Запобігти, Врятувати, Допомогти» та «Герой-рятівник року», де відзначає зусилля громадян щодо допомоги рятувальникам. Також ведеться робота з дітьми: регулярно проводяться акції з популяризації правил безпечної життєдіяльності, з питань мінної безпеки для школярів та студентів.

Представники громад мають декілька каналів, за допомогою яких вони можуть залучитися до створення більш безпечного середовища та впливати на роботу ДСНС. По-перше, це участь у робочих групах з громадської безпеки та соціальної згуртованості на рівні громад, на засіданнях яких обговорюються важливі питання, що турбують громади, та членами яких є представники ДСНС. Іншим каналом є участь у зустрічах з представниками та керівництвом ДСНС, які регулярно відбуваються в громадах.

Також налагоджується взаємодія з волонтерами. Так, партнерами ГУ ДСНС є організації «Агенти волонтерства» (м. Краматорськ) та «Будуємо Україну Разом» (м. Слов'янськ). Представники громад також мають можливість взяти участь у щорічних «Іграх добровольців-вогнеборців», де відбуваються змагання на вміння, необхідні при пожежах або в надзвичайних ситуаціях.

Оскільки у зв'язку зі зниженням активності збройного конфлікту в регіоні до населених пунктів на території уздовж «лінії зіткнення» повертається все більше людей, чиї будинки було пошкоджено внаслідок обстрілів, ГУ ДСНС в Донецькій області активно бере участь у відновленні житлового фонду та надсилає спеціальні бригади співробітників для ремонту пошкодженого жит-

ла. Тільки за 9 місяців 2019 року за участі рятувальників уже було відновлено 250 будинків.

ГУ ДСНС в Донецькій області задіяно на відновленні шкіл в Світлодарську та Новгородському, які постраждали від обстрілів. У рамках спільного проєкту УВКБ ООН і МКЧХ, ГУ ДСНС отримало будівельні матеріали та інструменти для відновлення шкіл, а також забезпечило людей для виконання робіт. У с. Гранітному, с. Чармалику, м. Красногорівці, м. Мар'їнці, м. Торецьку, с. Залізному також тривають відновлювальні роботи силами ГУ ДСНС. У відновленні беруть участь як місцеві працівники, так і відряджені з інших регіонів України.

Окремим напрямом роботи є профілактика: співробітники ГУ ДСНС проводять зустрічі з населенням у всіх населених пунктах Донецької області, використовуючи для цього школи, державні установи, бібліотеки, вуличні зустрічі. За 9 місяців 2019 року було роздано 44 000 буклетів з правилами пожежної безпеки в побуті; проведено 2 000 зустрічей, охоплено 44 000 дорослих та 9 000 дітей. По школах області час від часу проводиться відпрацювання дій у разі пожеж та надзвичайних ситуацій з евакуації з використанням театрального диму.

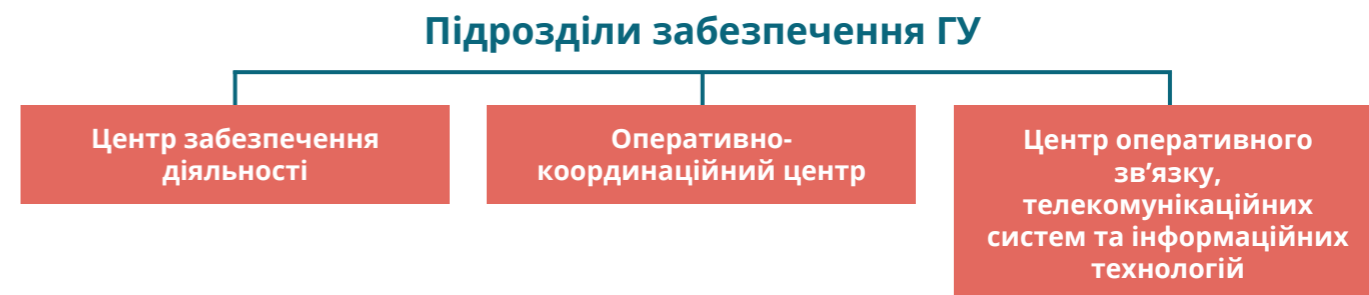
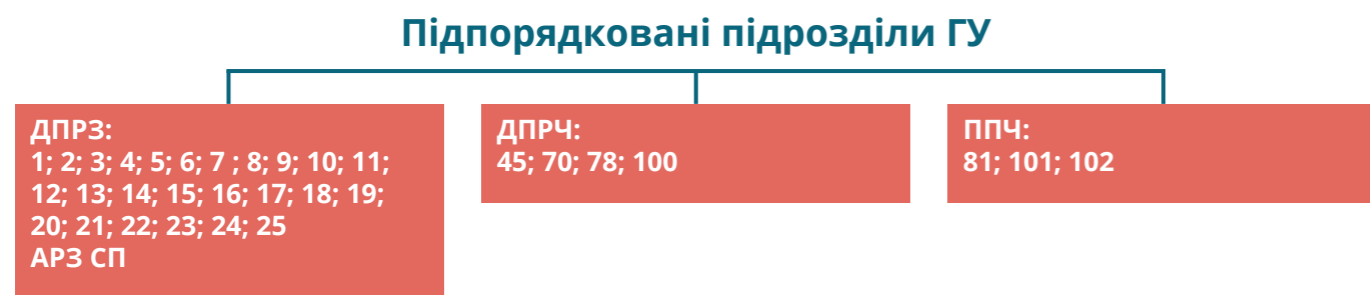
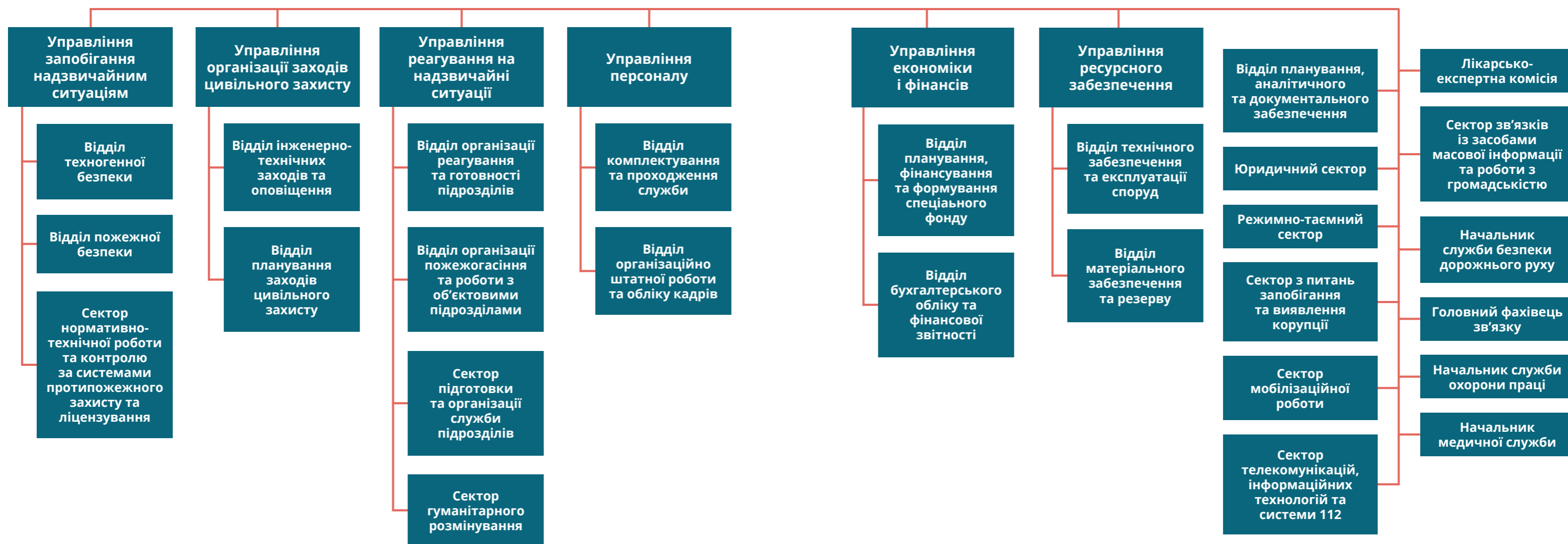
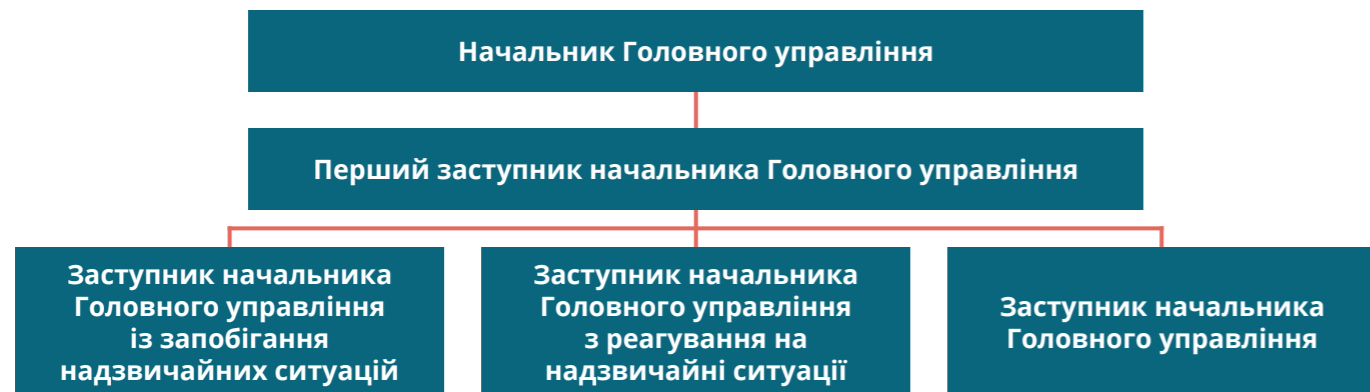
Для проведення профілактичної роботи з дітьми, створено спеціальну команду, яка з проєкційним комплектом (ноутбук, проєктор, екран) виїжджає до навчальних закладів і робить презентації. Значна частина робіт проводиться спільно з медиками та саперами. Тимчасово команда працює по південній частині області, у планах — покрити північну і центральну частини. З метою підвищення готовності до надзвичайних подій, проводяться навчання в школах. Команда тісно співпрацює з підрозділом ювенальної превенції ГУ НП в Донецькій області.

Існують затверджені плани евакуації на випадок виникнення надзвичайних подій, але здебільшого вони не підтверджені сітками інформування та ресурсами: ключові питання щодо дій в НС будуть вирішуватися в рамках створених штабів, у яких ключову роль відіграє ГУ ДСНС та до яких входять представники місцевої влади, керівництво установ та підприємств, правоохоронці, військові. Залучення ресурсів, засобів і сил, а також конкретні заходи та дії обговорюються в рамках роботи штабу та плануються, виходячи з особливостей ситуації.

Регулярно практикується виїзд працівників ГУ ДСНС з лікарями для надання медичної допомоги в населених пунктах на території уздовж «лінії зіткнення».

ДОДАТОК 1. «ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ГУ ДСНС В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ КОНТАКТНИХ ДАНИХ»

№ з/п	Структурний підрозділ	П.І.Б начальника	Робочий телефон
1	Управління запобігання надзвичайним ситуаціям	ДЖИОЄВ Роман Сергійович	
2	Управління організації заходів цивільного захисту	ВІТОВЕЦЬКИЙ Віктор Олександрович	(0629) 56-94-15
3	Управління реагування на надзвичайні ситуації	ОМЕЛЬЧЕНКО Андрій Іванович	(0629) 56-94-14
4	Управління персоналу	БАРАНОВА Катерина Володимирівна	(0629) 56-94-08
5	Управління економіки і фінансів	АШОН Тетяна Павлівна	(0629) 56-94-12
6	Управління ресурсного забезпечення	ЗАХАРЧУК Володимир Володимирович	(0629) 56-94-07
7	Служба безпеки дорожнього руху		
8	Служба охорони праці	ШАСТУН Михайло Михайлович	
9	Медична служба		
10	Відділ планування, аналітичного та документального забезпечення	ДОНЧЕНКО Оксана Миколаївна	(0629) 56-94-10
11	Юридичний сектор	ПРИЙМЕНКО Ігор Леонідович	(0629) 56-94-17
12	Режимно-таємний сектор	МЕЛЬНИК Віра Анатоліївна	
13	Сектор з питань запобігання та виявлення корупції	НЕКОРА Сергій Анатолійович	(0629) 56-94-13
14	Сектор мобілізаційної роботи	КОЗАЧЕНКО Владислав Ігорович	
15	Відділ зв'язків із ЗМІ та роботи з громадськістю	БАХАЛ Вероніка Григорівна	(0629) 56-94-21
16	Сектор телекомунікацій, інформаційних технологій та Системи 112	ІЩУК Максим Валерійович	(0629) 56-94-09
17	Центр забезпечення діяльності Головного Управління	СЕРДЮК Юрій Миколайович	
18	Лікарська експертна комісія	МОРОЗОВА Інна Федорівна	
19	Оперативно-координаційний центр	ФІЛЮШИН В'ячеслав Володимирович	(0629) 56-94-05
Інші підрозділи			
1	Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення	ДАНИК Олександр Миколайович	(0629) 51-52-94
2	Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в Донецькій області	СТАРОДУБЦЕВ Сергій Євгенович	(0629) 31-12-76

Харківський інститут соціальних досліджень
Програма розвитку ООН в Україні

ОЦІНКА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Автори: **Денис Кобзін, Андрій Черноусов**

Редактор — **Віра Каталкіна**

Більше інформації
щодо діяльності ХІСД

khisr.kharkov.ua

www.facebook.com/NGO.KHISR